

La Progreso

REDACTIE-
COMITE

G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
F. FAULHABER

**STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN**
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 2.— per jaar; f 1.50 voor leden van F.L.E.
Postgiro 331133

W. F. KRUIT
H. KUYT
JAC. LEM JR.
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W.

ONI REDAKTU, SED KOREKTE!

Ne estas sekreto, ke la gvidaj laboroj en la Esperanto-movado estas faritaj kaj farataj de neprofesiuloj. Nur eta procento-el niaj kursestroj konsistas el instruistoj. La tradukoj de preskaŭ ĉiuj verkoj en nia literaturo preparis amatoroj. Eĉ la originalaĵojn produktis pli-grandparte nefakuloj. Kaj en la redakcio de niaj gazetoj funkcias, escepte de kelke da profesiuloj, nur homoj, kiuj antaŭ sia esperantistiĝo neniam „sidis sur redaktora seĝo“.

Kritiki tion signifus unuavice sinkritikon. Sed ni nek volas, nek rajtas kritiki. Precipe al la neprofesiuloj la Esperanto-movado dankas sian disvastiĝon. Krom tio nia movado ne jam estas sufiĉe forta por konfidi siajn multajn taskojn al profesiuloj, kiuj — kun tre malmultaj laŭdindaj esceptoj — ĝenerale disponigas sin nur laŭ kondiĉoj tro postulaj. Konsiderante ĉiajn cirkonstancojn, ni tamen en bezonas honti pri nia nefakula agado. Netaŭguloj baldaŭ malaperas el niaj vicoj, kaj la plej kapablaj daŭrigas siajn taskojn.

Ci foje ni dediĉu iom da atento al redakcia laboro, ne al la redaktado de gravaj kaj malpli gravaj gazetoj, sed speciale al la redaktado de la plej modestaj el nia gazetaro: la regionaj kaj sekciaj bultenoj. La redaktado de tia bulteno ĝenerale estas en la manoj de iu fervorulo. Sed, ĉar ofte mankas al tiaj fervoruloj la bezonataj lingvaj kaj redakciaj spertoj, jen kaj jen makuletoj en ilia laboro ne estas eviteblaj. Por helpi al ili en tiu laboro, kiu eble ŝajnas bagatela, sed kiu en vero multe kontribuas al sana-societa vivo, ni havigos al ili kelke da praktikaj konsiloj, speciale pri la lingva flanko. Okupi nin pri la teknikaj aranĝoj ne estas tasko nia.

Ĉiu gazeto havu iom impresan „kapon“. Simpla gruporgano tamen ne portu tro pezan, forte deseĝnitan kapon; sed eĉ la plej modesta ciklostilita bulteno postulas kapon, kies titolo estu deseĝnita per literoj pli grandaj ol la maŝinskribaj. Krom la titolo apartenas al la kapo indiko pri numero kaj dato, kaj mencio pri redakcio kaj administracio.

Se iel eble, la gazeto enhavu ĉefartikolon frontpaĝan. En tiu artikolo prefere parolu la redaktoro mem. Ĝenerala kutimo estas, ke la redaktoro parolas plurale: li „ni-as“. Eĉ la plej modesta redaktoro ne bezonas timi, ke li kondukas malhumile, dirante pri si mem „ni“, ĉar per sia voĉo li reprezentas certan grupon. La redaktoro kutime ne subskribas siajn artikolojn. Nur, se gazeto havas pli ol unu redaktoron, subskribo povas utili kiel rekonilo. Kiu subskribas sian artikolon, parolu singulare, ĉar la subskribo montras, ke li parolas nur por si mem. Subsĉribo, ekzemple de kunlaboranto, povas esti plena, mallongigita aŭ pseŭdonima.

Strangajo estas, ke en kelkaj gazetoj oni ofte trovas kiel subsĉribon „k-do...“ Tion oni ne faru! En neniu gazeto oni nomas sin mem k-do, s-ro aŭ kio ajn, sed rezervas tiun titolon por al- aŭ pri-parolato.

Cetere, la mallongigo „k-do“ aŭ „k-doj“ estas uzata nur antaŭ la nomo de la koncernata(j) persono(j), ekz. „k-do Z.“ Se mankas nomo, oni parolu plenvorte pri „kamaradoj, sinjoroj“ k.s.

Mirige estas, ke diversaj redakcioj ŝatas ricevi por siaj gazetoj kopiojn. La manuskripto (= copy) ja sufiĉas; ĝian kopion (= copie, duplicaat) rezervu por si la aŭtoro. Oni do ne intermiksi la vortojn „manuskripto“ kaj „kopio“!

POR KOMENCANTOJ

H. Kuijt.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Bijvoeglijke naamwoorden en
Bijwoorden.

Men kan een zin ontleden in zinsdelen (onderwerp, gezegde, bepalingen), dit noemt men redkundige ontleding. Men kan een zin ook ontleden in woorden, dit noemt men taalkundige ontleding. Men onderscheidt tien woordsoorten: zelfstandige naamwoorden, lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, telwoorden, voornaamwoorden, werkwoorden, bijwoorden, voorzetsels, voegwoorden en tussenwerpsels.

Het kunnen onderscheiden van de woordsoorten is van groot belang bij de studie van Esperanto. Er komen, vooral bij beginnende esperantisten, veel fouten voor bij het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden, wier onderscheidelijke functies men met elkaar verward.

Bijvoeglijke naamwoorden (*adjektivoj*).

Deze noemen kenmerken van zelfstandigheden, zij zeggen ons hoe zelfstandigheden zijn of er uit zien. Zij eindigen in Esperanto op *a*. Zij ondergaan dezelfde veranderingen als bij bijbehorend zelfstandig naamwoord, d.w.z. bij meervoud de *j* en bij vierde naamval de *n*, bijv.: *La AFABLA viro helpis min. Mi acetis NOVAN kostumon. Ili havas BONAĴN humorojn*. In deze voorbeelden vindt men de bijvoegl. naamwoorden onmiddellijk naast de zelfstandige naamwoorden. Men noemt zo'n bijv. naamw. dan een bijvoeglijke bepaling.

Men kan ook een kenmerk van een zelfstandigheid noemen door middel van een koppelwerkwoord, bijv.: *Petro estas GRANDA. Johano ŝajnas FORTA. La patro fariĝas MALSANA. La patrino aspektas PALA*. De bijv. n.w. in deze zinnen noemt men naamwoordelijk deel van het gezegde.

Voorts komen de bijvoegl. naamw. ook voor als bepaling van gesteldheid, doch hierover later eens.

Decorrelatieve die eindigen op *a* hebben het karakter van een bijvoegl. naamw., bijv.: *Li acetis IAN libron. KIA estas la vetero? Mi tre ŝatas TIAĴN homojn*. Voorts vergelijkte men: *KIA estas la koloro? La koloro estas RUGA. KIAN libron vi petis? Mi petis NOVAN libron. Ĉu vi acetis NIGRAN kostumon? Mi acetis NENIAN kostumon*.

Bijwoorden (*adverboj*).

Deze woorden zeggen iets van:

A. een werking of handeling. Zij horen bij een werkwoord, bijv.: *Johano skribas KLARE. Li AFABLE salutis. La virino BELEGE kantis*.

B. een bijvoegl. naamwoord, bijv.: *Ĉi tiu domo estas MALOFTE granda. Ili aspektas TUTE sanaj. Li admiris la BELE skribitan leteron*.

C. een ander bijwoord, bijv.: *Ŝi kantis ADMIRINDE bele. Vi parolas VERE bone. Vi skribas EKSTERORDINARE rapide*.

D. een telwoord, bijv.: *Li posedas PROK-SIMUME kvindek librojn. APENAŬ dek personoj ĉeestis. Li gajnis MAKSIMUME cent guldenojn*.

Voorts spreekt men wel van bijwoorden van plaats: *Johano ludas EKSTERE*. Bijwoorden van tijd: *Li venos MORGAŬ*. Bijwoorden van omstandigheid: *ANKAŬ si venos*. Enz.

Zoals uit de voorbeelden blijkt, ondergaan de bijwoorden geen verandering zoals de bijvoegl. naamwoorden, zij behoren immers niet bij een zelfstandig naamwoord.

Ook de correlatieven, die uitgaan op *ie*, *ial*, *iam*, *iel* en *iom* zijn bijwoorden. Men vergelijkte: *KIEL li studas? Li studas DILIGENTE. KIOM granda li estas? Li estas EKSTERORDINARE granda. KIE estas komforte? HEJME estas komforte*. Opm.: In het Nederlands zegt men: Hoe groot is Jan? Hoe schrijft Piet? Hoe is de kleur van de tafel? Hoe wordt dit

Same stranga estas la vorto „sectie”, kiun oni ofte trovas en nederlanda teksto anstataŭ „afdeling”. Oni atentu, ke sekcio = afdeling, ne sectie. Imagu, ke en Esperanto oni parolus pri „afdelingo”!

Simila eraro estas la kelkfoja mencio de „kvartallistoj”. Oni bone komprenu, ke en Esperanto la jaro ne estas dividebla

en kvartaloj, sed en kvaronjaroj. Kvar-talo estas ja parto de urbo! Generala postulo pri la lingvaĵo estas, ke ĝi estu plejeble korekta, gramatike kaj stile. Krom tio la redakcio konformigu la enhavon laŭ certa sistemo, t.e.: ne aperu ekz. jen „S.A.T.”, jen „SAT”, nek „k-do” kaj „k'do”, aŭ „Esperanto” kaj „esperanto”. Nekonsekvenceco en lingva aplikado impresas pri senzorgeco.

huis? In de eerste zin zegt HOE iets van groot (*granda*), dit is een bijvoegl. naamwoord. HOE is dus een bijwoord. *KIOM* (ook: *KIEL*) *granda estas Johano?* In de tweede zin zegt HOE iets van een handeling (schrijven) het is dus een bijwoord: *KIEL skribas Petro?* Maar in de twee laatste zinnen zegt HOE iets van een zelfstandigheid (kleur en huis), in deze zinnen zijn het dus bijvoeglijke naamwoorden: *KIA estas la koloro de la tablo? KIA fariĝas ĉi tiu domo?*

In woordenboeken vindt men als vertaling van de woorden: MOOI en GOED de bijvoegl. naamwoorden *BELA* en *BONA*. Moet men deze woorden bijwoordelijk gebruiken, dan vervangt men de uitgang *letter A* in *E*. Men heeft dan een bijwoord afgeleid van een bijvoegl. naamw. Zo kan men een bijwoord van verschillende woordsoorten afleiden. Deze afgeleide bijwoorden eindigen op *e*. Voorts zijn er oorspronkelijke bijwoorden (niet afgeleide) zoals: *apenaŭ, morgaŭ, hodiaŭ, tre, pli, eĉ, plu, ankaŭ* enz.; deze hebben de uitgang *e* niet nodig.

Ter vertaling. Opgave 5.

Deze schilderijen zijn zeldzaam mooi. Hoe zijn de tekeningen? Jan kan niet zo mooi schrijven als zijn broer. Jammer, hij is geen lid meer van onze afdeling. Dit boek kost niet meer dan twee gulden. Wij studeren ijverig voor het A-diploma. Meer en meer gebruikt men Esperanto praktisch. In de vergadering verwierp men dit voorstel. Het merendeel was er tegen. Hoe vertaalt men deze zin? Hoe is deze vertaling? Mijn cursisten studeren buitengewoon ijverig. Men leze vaak hardop, opdat men goed leert spreken.

Vertaling van opgave 3.

Johano estas tiom granda kiom 1) lia 2) patro; post kelkaj jaroj li estos ankaŭ

iom forta. La butikisto prezentis 3) al mi du librojn; mi aĉetis la pli 4) dikan 5). Vi estas multe pli kapabla esperantisto ol mi; oni pli bone instruis vin. Mi opinias 6) la libron „La Faraono” 7) la plej bone 8) tradukita Esperanto-verko. El ĉiuj miaj kursanoj 9) Petro estas la malplej diligenta. Ju pli ofte oni ekzercas sin 10), des pli granda estos la sukceso. Jen legado, jen tradukado 11) estas mia plej ŝatata okupo.

1) Niet: *tiom...kiel*; men vertale: *tiom...kiom* of *tiel...kiel*. 2) Nie: *sia; lia patro* wordt hier beschouwd als onderwerp: *kiom lia patro (estas granda)*. 3) Ook: *ofertis, montris*. 4) Niet: *plej*; bij het vergelijken van twee zelfstandigheden gebruikt men in Esperanto de vorm van de vergrotende trap, dus *pli (malpli)*. Zie: La Pr. Maart. 5) Niet: zonder N; d.i. bepaling zonder voorzetsel. 6) Niet: *plaĉas, plaĉi* = behagen, bijv.: *la libro plaĉas al mi*. 7) Niet met N; hier is eigenlijk het woord *nomatan* (genaamd) voor „La Faraono” weggelaten, welke naam dan als naamwoordelijk deel van gezegde wordt beschouwd. 8) Niet: *bona*; men heeft met een bijwoord te doen, dat iets zegt van een bijvoeglijk naamwoord. Zie bovenstaande les. 9) Niet: *kursistoj, kursantoj*; het achtervoegsel *ist* (beroep) komt meestal en de uitgang *ant* alleen achter werkwoorden voor. 10) Niet: *ekzercigas; iĝi* gebruike men niet, indien er vaŭ opzet sprake is. Niet zonder *sin*; dan zegt men niet, dat er sprake is van „zich oefenen.” 11) Ook: *Jen legi, jen traduki... 12) Ook: agrabla, amata.*

Beoordeling: G. B. te Z. 7, J. B. te G. 7, A. A. D. te Z. 7, Lupo 8, P. W. W. 9, D. K. te Z. 8, C. v. S. te R. 8, Astor 9, H. J. H. te B. 7, P. W. V. te Z. 6, C. v. B. te S. 8, M. S. te G. 8, G. A. te R. 8.

Dem.: Ĉe kelkaj kursanoj mi trovis la formon „movadiĝi” anstataŭ „moviĝadi” en la frazo „la amaso da homoj movadiĝis antaŭen”. Mi sentas, ke tiu formo ne estas ĝusta; sed kiel klarigi la neĝustecon?

Resp.: Ofte la lingva sento kondukas, nin en la ĝusta direkto, kvankam logika aŭ lingvistika klarigo ne estas facile trovebla. Ankaŭ ĉi koncerne.

Se en kunmetita vorto unu sufikso influas alian, la ĉefa sufikso estu la unua, kaj la influanta sufikso sekvas, ekz.: *instru-ist-in-et-o* (et influas in kaj in influas ist; ist estas la ĉefa sufikso).

Se tiu influo ne estas tiom evidenta, oni tamen demandu al si: kiu sufikso estas la pli (plej) grava? La pli grava estas tiu sufikso, per kiu oni esprimas la pli *diferencan* ideon; kaj la dua sufikso estas tiu, per kiu oni esprimas la pli *parencan* ideon.

Per „iĝ” kaj „iĝi” oni esprimas tre diferencajn ideojn: transitivan kaj netransitivan. Per „ad” aŭ „et” oni nur pli-longigas, resp. malgravigas la ĉefan ideon: do: *mov-iĝ-ad-i, mov-iĝ-et-i*.

Same: *patr-in-et-o*. Per „in” oni esprimas diferencajn ideon; per „et” oni nur malgrandigas la ĉefan ideon.

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

Jac. Lem

Het sop is de kool niet waard.

Dag en nacht op de been zijn.
Belangrijke opdracht.
Het aanbreken van de dag.
Een sigaret rollen.
Heldere sterrennacht.
Lijkt zij niet sprekend op....?
Het was snerpend koud.
Je moet de boog niet te strak spannen.

Hard werken.
Wees zo goed.
Aan de grond lopen.
Per omgaande (per kerende post).
Met de blik volgen.
Een verblijf van enkele dagen.
Met de dood voor ogen.
Peukje sigaar.

OPGAVE 5.

1. Na een verblijf van enkele dagen verlieten wij onze vriendelijke gastheer, die ons van zijn balkon af met de blik volgde, totdat wij achter de heuvel verdwenen. 2 Met de dood voor ogen ging de moedige kerel het brandende huis binnen en slaagde er in beide kinderen te redden. 3. Wees zo goed mij per omgaande te berichten hoeveel exemplaren u wenst te ontvangen. 4. Dag en nacht was zij op de been om mij te verplegen; ik kan haar nimmer genoeg danken voor alles, wat zij voor mij gedaan heeft. 5. Dit is het portret van mijn dochter; lijkt zij niet sprekend op haar moeder? 6. 't Was een heldere sterrennacht, doch hoewel het snerpend koud was, bleven wij goed gehumeurd en wij bereikten vóór het aanbreken van de dag ons hotel. 7. Hij gooide zijn peukje sigaar weg, rolde een sigaret en gedroeg zich, alsof er niets gebeurd was. 8. Beste kerel, zoek wat afleiding; je werkt te hard; je moet de boog niet te strak spannen. 9. Waarom maken jullie ruzie? Het sop is de kool niet waard. 10. Hij vertrok met een belangrijke opdracht naar Engeland, maar daar het schip aan de grond liep, kwam hij te laat.

Pli kostas la sako, al la tuta pako. La felo tanadon ne valoras. Ne valoras la faro la koston de l' preparo.
Esti surpiede tage kaj nokte.
Grava komisio.
Tagiĝo.
Volvi sigaredon.
Stelklara nokto.
Ĉu ne simila al....?
La malvarmo estis tranĉa.
Vi ne trostreĉu la arkon. Arko trostreĉita rompiĝas.
Peneĝe labori.
Bonvolu.
Surlundiĝi.
Poŝtrevene.
Rigarde sekvi.
Kelktaga restado.
Rigardante la morton en la vizaĝon.
Ĉigara stumpo.

VERTALING VAN OPGAVE 4.

1. Kial vi estas tiom senkonsila? Mi scias, ke vi devas kontraŭbatali multe da malfacilaĵoj (multajn malfacilaĵojn); tamen restu kuraĝa: tempo venos, zorgon prenos (venos tempo, venos konsilo; kun la tempo vi venos al via celo!) 2 Neniama venis en mian kapon suspekta vin pri io tia. 3. Vi ja ne koleras kontraŭ mi, tial ke mi malkaŝe diris al vi la veron? 4. Ĉi tie (En ĉi tiu okazo) ne utilos duonefikaj rimedoj; ni elradike (radikale) kuracu la malbonon. 5. Ilin mi ne kompatas; ili mem sin tiris al tiuj malfacilaĵoj. 6. Sen spirhalto li buŝmanis; estis granda faciligo, kiam li fine silentis. 7. Efektive (Estas vere), la libro estas iom palpmakulita; tamen mi ĝojis pri (pro) ĝi (ĝi ĝojigis min); cetere, al ĉevalo donacita oni buŝon ne esploras. 8. Ne hontu, se vi eraris (faris eraron); eĉ kvar piedoj de ĉevalo ĝin ne savas de falo. 9. Vi ekmirus, se vi ĉion sciis; tial ne juĝu tro baldaŭ. 10. Mia kara knabo, iom pli faru vian eblon. Kio el vi fariĝos?

BEOORDELING.

H. J. Jr. en B. 9; C. v. S. en R. 7; P. M. W. en G. 6; L. H. P. en R. 8; G. A. en R. 7; G. B. en Z. 6; D. K. en Z. 7; A. J. G. en D. 8.

Dem.: Kion signifas „paduso“ („Skizoj, pri Nederlando“)?

Resp.: Paduso = laurierkers (*Padus laurocerasus*), ĉiamverda arbusto, tre konata en niaj ĝardenoj.

Dem.: Ĉu „hulo“ en „Skizoj“ signifas ruim van een schip? En P.V. troviĝas „holdo“.

Resp.: Holdo = scheepsruim; hulo = scheepsromp.

POR PROGRESANTOJ

J. van Scheepen.

Vertalingen zende men in voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 5. Vertaal in Esperanto:

MOEDERDAG.

Moederdag heeft een ruime plaats ingenomen in de harten van de bevolking. Een enkeling — wellicht een zwartkijker — schrijft, dat Moederdag een geestesproduct is van de zakenwereld, die deze dag heeft ingesteld om er goede zaken mee te doen.

Waar Moederdag zijn oorsprong aan te danken heeft, is mij niet precies bekend, maar al zou het zou zijn, dat een of andere zakenman op het illustre idee van Moederdag gekomen is, dan nog moet ik met vele briefschrijvers erkennen, dat het een prachtig idee is. Moeders verjaardag is op zich zelf een dag, waarop men in de gelegenheid is om erkentelijk en dankbaar te zijn voor wat moeder voor een ieder betekent. Een dag, waarbij alle moeders van de gehele wereld betrokken zijn, drukt toch wel een bijzonder stempel op deze uiting van liefde en dankbaarheid. Zijn er overigens wel dagen genoeg, waarop men moeder de hulde brengt, die haar toekomt?

(Het Vrije Volk)

Vertaling van opgave 3.

LA PURIGA TEMPO

Kontraŭ la poezio de la unuaj printempaj tagoj troviĝas 1) la prozo de la puriga tempo. La 2) viroj 3) multe malice parolas 4) pri la puriga tempo. La bonvolulo 5) faras senkulpan mokon 6); la malafablulo murmuris 7) pri purigofurioso 8); la vantulo, sentante sin malprizongita 9) kaj malantaŭenŝovita 10), faras malicajn 11) rimarkojn pri la (super)regado de la virino. Sed ĉiuj

sopiregas kiel infanoj sian malnovan, sekuran loketon kaj la antaŭan 12) hejmecon 13).

Estas kompreneble malsaĝaĵo, ŝajnegi kvazaŭ 14) oni intence kreis la purigadon por amarigi la vivon al 15) la viroj, dum kiam 16) la virinoj dronas en ĝuo. Se multaj mastrinoj post laciga tago vespere estas tiom lacaj, ke (al ili) estas tre malfacile ankoraŭ interesiĝi pri ĉiaj aferoj de la edzo, (tiam) tio certe ne estas pro plezuro. Energia 17) mastrino opinias tamen la grandan purig(ad)on nerefutebla devo 18), kiun si kiom eble plej bone plenumu 19). Kiel ĉiun devon 20). Kaj estas agrablege, kiam ĉio denove aspektas freŝa 21) kaj pura!

1) Ook: *estas, staras*. 2) Dit kan zowel met als zonder lidwoord. 3) Ter aanduiding van „de man” in het algemeen wordt ook wel het enkelvoud gebezigd. 4) Ook: *malbone diras*. 5) Ook: *kvietulo*. 6) Ook: *sercon*. 7) Ook: *grumbas*. 8) Ook: *manio*. 9) Ook: *neatenita, ne laŭmerite traktata*. 10) Ook: *neglektata, ignorata, ne privilegiata*. 11) Ook: *malŝatajn, maldecajn*. 12) Ook: *malnovan, kutiman*. 13) Ook: *societecan, intimecon*. 14) „Of” heeft de betekenis van „alsof”. 15) Ook: *de*. 16) Ook: *kaj ke*. 17) Ook: *kuraĝa*. 18) De bepaling van gesteldheid is zonder „n”. Ook: *kiel nerefuteblan devon*. 19) Ook: *devas plenumi*. 20) Deze zin wordt als onderdeel beschouwd van de vorige en heeft dus de vierde naamval. 21) „Aspekti” is een koppelwerkwoord; „freŝa” krijgt dus niet de bijwoordelijke vorm.

Beoordeling: H. J. H. te B. 9; A. J. G. te D. 5; J. R. te A. 9; Astor 7; J. T. te D. 8; A. D. e Z. 6; F. B. R. te A. 9; Lupo 8; Vagulo 8; P. W. te G. 5; G. L. te H. 7; F. v. d. M. te U. 6; G. A. te R. 8; G. B. te Z. 6; A. P. M. L. te G. 9; P. R. Pzn. te G. 9; A. B. te A. 7.

LA EKZAMENAJ FAKOJ

HISTORIO, ORGANIZO, MOVADO

La pli multaj kandidatoj ne satas tiun ĉi fakon. Tro multe ili sentas ankoraŭ la sensukan demondesploradon el siaj lernejoj jaroj pri la jarnombroj. Niaj kandidatoj tamen komencu, ekzistante el siaj pensoj la tedan jarnombran inkubon. Gravas ne la preciza jaro, sed la okazaĵo; kaj se oni havas klaran komprenon pri la historio de nia movado, pri la celoj de la diversaj plej gravaj organizoj, oni ne bezonas timi, se en la

kriza momento la koncernata jarnombro forglitis el la memoro.

Tamen, al esperantisto kiu ne jam partoprenis aktive en la movado, nek okupas iun funkcion, ne estas facile prezenti al si la multajn fazojn, kiujn la movado trapasis, kaj li ne tuj sukcesos akiri klaran bildon pri la diversaj celoj kaj tendencoj de la t.n. „oficialaj”, la neŭtralaj, la tendencaj kaj la fakaj organizoj. Tiun studon eĉ pli malfaciligas la lakto, ke en la diversaj medioj oni

HOE KAN MEN HET IN ESPERANTO ZEGGEN!

Uitdrukkingen verzameld door
M. E. Nawijn.

Met de deur in huis vallen.
... dat zij een vrouw uit de heffe des
volks was.

Voetje voor voetje.

Het verblijf op een vaste plaats is im-
mers voordeliger, zowel voor hun roem
als voor hun beurs.

Beter één vogel in de hand dan tien in
de lucht.

Op mijn woord.

Weest allen welkom!

Een weduwe van een ambtenaar.

Ter zake.

Zie zo.

Er werd om u gezonden.

En nodigde hem uit de volgende Vrijdag
te komen in een kuil, die er zo en zo
uitzag.

Zo zij het!

Uitdrukkingen uit „La kapitanfilino” van A. S. Puškin, in Esperanto vertaald door
Maria Sidlovszkaja, in het Nederl. door Wils Huisman. Verzameld door W. Saaltink.

Wispelturig

Korte metten maken

Hete tranen

Een onverschillig gezicht zetten

Zaniken

Diep berouw

Zijn keel schrapen

De hemel wordt helder

Een fijne neus

Eerlijk gezegd

Haveloos

Hoe kom je hier zo verzeild?

Het glas met één teug leegdrinken

Het speet me

Hij speelde het klaar....

Een verschoten uniformjas

Op water en brood

Een verzakte molen

Bezig met kluwen winden

De kirgiezen hebben we ook mores
geleerd

Ik werd bevorderd tot officier

Hij was gematigd in zijn oordeel

Voor verklaringen der letters zie Febr-
nummer.

Eltranci preparajojn. (R 47)

.... ke ŝi estas virino popolamasa. (M
11)

Ŝtup' post ŝtupo. (H 53)

Restado en konstanta loko estas ja pli
profita tiel por ilia gloro, kiel por ilia
poŝo. (H 61)

Pli bona estas hordeo en la grenejo, ol
oro en la dezerto. (FII 43)

Je mia vorto. (H 167)

Estu ĉiuj bone venintaj! (H 65)

Vidvino post oficisto. (M 204)

Al la afero. (H 139)

Jen tiel! (M 8)

Oni sendis vin inviti. (H 59)

Kaj invitis lin veni la estontan vendre-
don en tian kaj tian profundaĵon. (FK 27)

Tiel estu! (H 80)

Vertanima (8)

Agi senŝanceliĝe (9)

Abundaj larmoj (14)

Ŝajnigi indiferentan mienon (17)

Saĝumadi (18)

Senparola pento (19)

Graki (19)

La ĉielo sereniĝas (23)

Subtila flarsento (23)

Mi ne malkonfesu la pekon (26)

Disŝirita (26)

De kie Dio vin alportis? (26)

Unuspire eltrinki la brandon (27)

Estis al mi bedaŭrinde (29)

Li sagace trovis rimedon (29)

Kolorperdinta uniformsurtuto (20)

Akvo-pana aresto (33)

Kurbiĝinta muelo (33)

Okupita per malvolvado de fadenaro
(33)

Ankaŭ la kirgizojn oni dece prudentigis
(39)

Mi estis promociita oficiro (41)

Li estis plena de indulĝemo (43)

ofte kutimas subjektive rigardi la mo-
vadon, ofte bagateligas la „aliajn” orga-
nizojn. Ne estas miriĝe, se katolika kan-
didato neniam aŭdis pri S.A.T., aŭ se
laboristo ne konas I.K.U.E. Sama manko
estas, se neŭtralulo konsideras la ten-
dencajn movadojn nur kiel fakajn, do
akcesorajn.

Por serioze studi la historion de Espe-
ranto, ni formetu niajn kolorajn okul-
vitrojn, kaj nur tiam ni sukcesos akiri
klaran bildon pri la tuto, ĉar la Espe-

ranto-movado estas prijugebla nur, se
oni konas ĉiujn ĝiajn faktorojn. Kaj,
serioze tiel studante, oni akiras la povon
distingi inter vere gravaj kaj bagatelaj
aferoj. La unuajn oni nepre memoru; la
duaj konvenas nur al historiistoj; en ek-
zamenoj oni ne bezonas ilin.

Praktika helpilo en tiu studado estas
„Gvidilo tra la Esperanto-movado” kun
sia Suplemento pri la lastjaraj oka-
zaĵoj.

DE WERKWOORDEN

AFGELEIDE WERKWOORDEN

1. *Naamwoorden van zelfstandige naamwoorden afgeleid.*

De structuur van Esperanto veroorlooft grammaticaal elke afleiding, zodat door toevoeging van de werkwoordelijke uitgang elke zelfstandige stam tot een werkwoord vervormd wordt. Maar praktisch geschiedt zulk een afleiding natuurlijk alleen als er behoefte bestaat aan een dergelijk woord.

Er zijn stammen, die men op grond van hun vertalingen in het „Universala Vortaro” als zelfstandig beschouwt, maar waarbij men zowel aan een werkwoord als aan een zelfstandig naamwoord denkt. We bedoelen de stammen *bros', kron', martel', ord', mativ'* e.d. Reeds bij oppervlakkige beschouwing van zulke stammen voelt men al, dat een werkwoord van een zelfstandige stam afgeleid, niet zonder meer kan betekenen *esti -o* = datgene zijn wat de stam uitdrukt, m.a.w. dat *brosi* niet betekent *een borstel zijn*, maar *een handeling met een borstel verrichten waarvoor dat voorwerp bestemd is*. Het kan dus niet anders, of we moeten wel aannemen, dat de betekenis van zo'n afgeleid werkwoord uitsluitend van het karakter van de stam afhangt. Men heeft zelfs niet naar de betekenis van de afleiding te zoeken, maar voelt die al bij elke afleiding als bij intuïtie.

Zo zal niemand bijvoorbeeld bij *ori* (afleiding van *oro*) denken aan *esti oro, aĝi per oro, komerci oron* of iets dergelijks, maar aan *provizi per maldika tavolo da oro*; en bij *kroni* denkt men onmiddellijk aan *meti kronon sur ies kapon*.

Het bovenstaande mag een onregelmatigheid schijnen in de overigens zo grote regelmaat van de Esperanto-grammatica; men bedenke hierbij echter wel, dat afleidingen over het algemeen naar behoeften gevormd worden.

Voor al bij de werkwoorden is dit het geval. Niet uit zichzelf heeft de afleiding een betekenis, maar andersom: in de praktijk wordt de behoefte aan een afleiding gevoeld, en de gekozen afleiding krijgt onmiddellijk haar betekenis naar die behoefte.

Dit feit is niet in het bijzonder aan Esperanto eigen. Ook in de nationale talen speelt het een grote rol. Zo kent ook het Nederlands vele dergelijke afleidingen; men denke slechts aan *kammen, borstelen, kronen, hameren, zagen, boren, spijkeren, spelden*, enz., waarvan het zelfs niet duidelijk meer is, of men te maken

heeft met afleidingen van zelfstandige naamwoorden of andersom: dat het zelfstandige naamwoord van het werkwoord is afgeleid. Maar dat de praktijk zelf zulke afleidingen schept, bewijzen in de volksmond ontstane woorden als *potten, tafelen, stoelen, kwasten, pennen, huizen, bazen, brillen, kameren, naäpen in: Wat doet hij met zijn geld? Oppotten natuurlijk! Ik houd niet van lang tafelen. Alle christelijke kerken stoelen op dezelfde wortel des geloofs. Hij laat niet schilderen, maar hij kwast zelf maar wat. Zit je nog al te pennen? Wij huizen in de keuken. Je moet niet zo bazen! Hij brilt. Zij wordt gekamerd. Iemand napen*.

Het is dus niet te verwonderen, dat deze neiging: werkwoorden van zelfstandigheden af te leiden, in Esperanto in nog ruimer mate tot uiting komt, te meer, daar het Esperanto-systeem van stammen en uitgangen daartoe des te gereeder aanleiding geeft.

Daar iedere afleiding dus een bepaalde betekenis krijgt, die in het praktische taalgebruik een plaats vindt, komt men er ook niet toe klakkeloos afleidingen te fabriceren, die een twijfelachtige betekenis hebben of geheel zinloos zouden zijn. Toch kan in een uitdrukking wel eens een afgeleid werkwoord voorkomen, waarvan men de betekenis wel onmiddellijk begrijpt, maar dat, uit zijn verband gerukt, alle zin verloren heeft. Vraagt men bijvoorbeeld wat *pordi* zou moeten betekenen, dan zouden we het antwoord schuldig moeten blijven, maar als we in „Cezaro” lezen van een „*vestiblo pordanta en la gardenon*”, dan begrijpen we onmiddellijk, dat *pordi* hier betekent: *met de deur uitkomen in, een deur hebben aan de zijde van*.

Hieronder laten we enkele betekenissen volgen, die van zelfstandige naamwoorden afgeleide werkwoorden kunnen hebben. Niet opgenomen zijn hierbij zeldzaam voorkomende afleidingen als het genoemde *pordi*, omdat de betekenis van zodanige afleidingen zonder meer niet te bepalen is, maar geheel afhangt van de rol, die zulk een werkwoord in de zin vervult.

1. een handeling, waartoe de zelfstandige stam van het woord zich als werktuig leent: *agrafi, ankri, bastoni, beki, bicikli, brosi, buki, fluti, genui, kroni, laci, pingli* enz.;
2. een handeling overeenkomstig het abstracte begrip van de stam: *ambicii, amnesti, angori, antipatii*,

OPINIOJ EL NIA LEGANTARO

„Jam plurfoje mi legis en „laboristaj” kritikoj pri nekonsekvencu uzo de „tiom” kaj „tiel”. Ĉu estas malaprobinde, se foje oni uzas „tiel”, foje „tiom?” demandas k-do Chr. Slijper, kaj li aldonas: „Kaj se mi, eble pro la ritmo de la frazo, iam skribas „Germanlando”, ĉu tiam mi estas kondamnita ĉiam paroli pri „Belglando, Angloloando” k.t.p.?”

Por konsekvencu aplikado de gramatikaj formoj L.P. ĉiam fervoris. Tio tamen neniel signifas, ke ni postulus unuformecon en ĉio! Konsekvencu signifas por ni, ke ni apliku ĉiun gramatikan formon laŭ certa sistemo, do ne intermiksi du, tri sistemojn. Se ekz. oni akceptas la teorion, ke „-iom” signifas gradon, kaj „-iel” manieron, oni ne skribu „tiel multaj”. Sed la diferenco inter grado kaj maniero iafaje estas tiom subtila, ke egale bone oni povas skribi „tiel bone” kaj „tiom bone”. Konsekvencu konsistas ne unuavice en la uzita formo, sed en ĝia bazo aŭ la motivo pro kiu oni ĝin uzas.

Ni ne vidas motivon por kondamni uzon de „Belglando” flanko de „Anglujo”, ĉar „land” ne ekskluzivas „uj”. Sed nekonsekvencu estas, se oni skribas „Belgujo kaj Anglio”, ĉar tiu, kiu preferas uzi por landnomoj „uj”, ne devas uzi „i”, nek inverse. Koncerne „uj” kaj „i” unu sistemo ekskluzivas la alian.

En unu verko ni trovis „spite io”, „spite ion” kaj „spite de io”. Pri „spite” oni povas havi diferencajn konceptojn; sed, kian ajn opinion oni havas, unu opinio ekskluzivas alian, escepte se oni kredas, ke ĉia formo estas bona. Sed tio signifus, ke oni preferas malordon super ordo.

Konsekvencu en lingva uzado signifas ordon: ĉiu uzita formo estu motivebla. Oni ne skrupule devas uzi ĉiun vorton en ĝia plej preciza senco. Por variigi la stilon aŭ eviti ripeton de unu sama vorto, oni ofte sentas bezonon uzi malpli precizajn, ekz. „fakulo” anst. „profesulo”, sed ankaŭ tiukaze la malpli preciza vorto ja estas motivita!

Pri „bezona” kaj „bezonata” k-do Derieuw diras, ke „la aldono de „at” al iu adjektivo povas nur precizigi la tempan faktoron; ĝi estas superflua, se ne pleonasma. Laŭ P.V. „bezona” kaj „bezonata” signifas ambaŭ: mankanta sed necesa.”

Ni ne samopinias. Kvankam ne ekzistas absoluta leĝo en Esperanto, ke adjektivo derivita el verbo havas nur aktivan sencan, ni tamen okupas tiun starpunkton, ĉar, se „bezona” signifus nodig hebbend kaj benodigd, ĝi povus kaŭzi miskomprenon. Ni do preferas traduki nodig hebbend = bezona; benodigd = bezonata.

La sufikso „at” ludas en tio ne speciale la rolon de tempo, kiel opinias k-do D., sed precipe la rolon de pasiveco. Se efektive „at” estus superflua, do pleonasma, oni ne bezonus paroli pri preferata temo, ŝatata libro, dezirata laboro k.s., sed sufiĉus: prefera temo, ŝata libro, dezira laboro.

S-ro Toorneman demandas, pro kio en „Skizoj pri Nederlando” estas uzita la vorto „fibo (fokkezeil), kvankam en P.V. troviĝas „jibo”. Jen la respondo: „Fibo” estiĝis kiel skriberaro, kaj poste pro ia neatento aperis erare inter la neologismoj. Do: „jibo”!

aventuri, avizi, aŭkcii, bigamii, blokadi, bombasti, ekskursi, artifiĉi, enketi, festi, funebri, gesti enz.;

- een toestand of handeling eigen aan het concrete begrip van de stam, ook in figuurlijke zin: *burgoni, flami, flori, frukti, ĝermi, radikii* enz.;
- een handeling, die het begrip van de stam tot uitkomst heeft: *amendi, asocii, apostrofi, bilanci, budĝeti, bukl, federacii, figuri, filmi, formii, kolori, kopii, linii* enz.;
- een handeling, die voortvloeit uit het karakter van de stam als onderwerp: *aktori, amasi, arki, aromi, asketi, estri, fonti, friponi, mastri* enz.;
- voorzien van hetgeen de stam uitdrukt: *argenti, asfalti, farbi, ganti, pipri, ori, vuali* enz.;
- als bezit of eigenschap hebben datgene, wat de stam noemt: *ampleksi,*

distanci, gusti, nesti, odori enz.;

- een handeling, die de stam tot een of andere bepaling heeft: *bazi, diplomii, dokumenti, dozi, ekzempli, fundamenti, ordeni* enz.;
- het wezen van de stam als werking voorgesteld met het doel dit begrip sterker te doen uitkomen: *bildi, cirkli, faŭĉi, koti, krispi, nokti, perli* enz.;
- het begrip in de stam vervat zelf zijn of als zodanig voor iets dienst doen: *motivi* enz.;
- de natuurlijke werking, die de stam volgens zijn wezen verricht, of een verschijnsel in een werking weergegeven: *lumi, hajli, nebuli, neĝi, pluvi* enz.;
- een werking of houding die aan de stam eigen is, nabootsen: *papaĝi, simii, serpenti, pavi* enz.

